

ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКА МІСЬКА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ)

ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ

КОЛЕДЖ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА «КИЇВСЬКА МУНІЦИПАЛЬНА
АКАДЕМІЯ ТАНЦЮ ІМЕНІ СЕРЖА ЛИФАРЯ»

(КМАТ ІМЕНІ СЕРЖА ЛИФАРЯ)

УХВАЛЕНО

Рішенням Вченої ради
Коледжу хореографічного
мистецтва
«КМАТ імені Сержа Лифаря»

Протокол № 5 від 30.06.2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Коледжу
хореографічного
мистецтва «КМАТ імені Сержа
Лифаря»

В'ячеслав КОЛОМІЄЦЬ

30 червня 2025 р.

**ХАРАКТЕРНИЙ ТАНЕЦЬ
ТА НАРОДНО-СЦЕНІЧНА ХОРЕОГРАФІЯ**

РОБОЧА ПРОГРАМА

IV курс

освітнього компонента підготовки бакалавра

галузь знань 02 "КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО"

спеціальність 024 "ХОРЕОГРАФІЯ"

Київ – 2025

Обговорено та рекомендовано до використання у освітньому процесі на засіданні кафедри хореографічних та мистецьких дисциплін (протокол № 7 від 30.06.2025 р.)

Обговорено та затверджено на засіданні Вченої ради КМАТ імені Сержа Лифаря (протокол № 5 від 30.06.2025 р.)

Укладач:

Афанасьєв С. М., доцент, заслужений артист України, доцент кафедри хореографічних та мистецьких дисциплін КМАТ імені Сержа Лифаря.

Викладач:

Афанасьєв С. М., доцент, заслужений артист України, доцент кафедри хореографічних та мистецьких дисциплін КМАТ імені Сержа Лифаря.

Характерний танець та народно-сценічна хореографія. Робоча програма освітнього компонента підготовки бакалавра. / Уклад.: Афанасьєв С.М. – К.: КМАТ імені Сержа Лифаря, 2025 р. – 25 с.

© КМАТ імені Сержа Лифаря, 2025

ЗМІСТ

Опис освітнього компонента.....	4
Мета та завдання освітнього компонента.....	5
Програма освітнього компонента.....	8
Структура освітнього компонента.....	19
Теми практичних занять.....	19
Теми індивідуальних занять.....	20
Теми для самостійного опрацювання.....	20
Методи та форми навчання.....	20
Методи та форми контролю.....	20
Критерії оцінювання.....	21
Методичне забезпечення.....	23
Рекомендована література.....	24

1. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ЕКТС – 2	Галузь знань 02 Культура і мистецтво	Цикл спеціальної підготовки
		Денна форма навчання
	Спеціальність 024 Хореографія	Рік підготовки
		4-й
		Семестр
		VII-VIII-й
Загальна кількість годин – 60	Рівень вищої освіти Бакалавр	Лекції
		-
		Практичні заняття
		34
		Індивідуальні заняття
		2
		Самостійна робота
		24
		Вид контролю: VIII-й семестр - іспит

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:
для денної форми навчання - 60% / 40%.

2. Мета та завдання освітнього компонента.

Метою освітнього компонента є формування у здобувачів освіти системи професійних знань, умінь і навичок, необхідних для опанування характерного танцю як складової академічної хореографії; розвиток технічної, стильової та образно-виконавської культури танцівника; підготовка до виконання характерних партій у балетному та сучасному сценічному репертуарі.

Завдання вивчення освітнього компонента

- опанування методикою виконання рухів характерного танцю біля опори та на середині залу в різних національно-стильових характеристиках;
- вивчення та аналіз зразків хореографічної спадщини характерного танцю;
- оволодіння специфічними педагогічними й методичними прийомами викладання характерного танцю.

У результаті вивчення освітнього компонента здобувач освіти повинен:

знати:

- виражальні засоби характерного танцю;
- манеру та техніку виконання характерного танцю, його стильові особливості;
- історію становлення й національні особливості танців різних народів;
- специфіку сценічного народного костюму в характерному танці;
- лексичний матеріал класичної спадщини характерного танцю та його застосування в сучасному балетному театрі.

вміти:

- грамотно й стилістично коректно демонструвати елементи, комбінації та манеру виконання характерного танцю;
- застосовувати набуті навички у навчальній, репетиційній та сценічній практиці;
- аналізувати та інтерпретувати характерний танець відповідно до образних і драматургічних завдань.

Опанування освітнім компонентом сприяє формуванню наступних спеціальних (фахових) **компетентностей**:

СК14. Здатність забезпечувати високий рівень володіння танцювальними техніками, виконавськими прийомами, застосовувати їх як виражальний засіб.

СК15. Здатність застосовувати набуті виконавські навички в концертно-сценічній діяльності, підпорядковуючи їх завданням хореографічного проєкту.

Опанування освітнім компонентом сприяє наступним **результатам навчання**:

ПР19. Знаходити оптимальні виконавські прийоми для втілення хореографічного образу.

ПР20. Вдосконалювати виконавські навички і прийоми в процесі підготовки та участі у фестивалях і конкурсах.

Порівняльна таблиця узгодженості тем ОК із СК та ПР

Тема	Спеціальні компетентності (СК)	Програмні результати навчання (ПР)	Відображення в тематиці
Тема 15. Вправи біля опори та на середині залу (четвертий рівень складності)	СК14, СК15	ПР19, ПР20	Досягнення максимально високого рівня технічної, координаційної та силової підготовки; інтеграція віртуозних елементів у складні сценічні комбінації.
Тема 16. Елементи італійського характерного танцю: особливості, стиль та манера виконання. Постановка етюду	СК14, СК15	ПР19, ПР20	Опанування темпераментної, технічно насиченої манери італійського характерного танцю; формування сценічної виразності та пластичної завершеності хореографічного етюду.
Тема 17. Елементи іспанського характерного танцю: особливості, стиль та манера виконання. Постановка етюдів	СК14, СК15	ПР19, ПР20	Розвиток емоційної насиченості, ритмічної точності та драматургічної виразності, застосування технічних і стилістичних прийомів іспанського характерного танцю у постановочній роботі.

Теми четвертого курсу освітнього компонента **«Характерний танець та народно-сценічна хореографія»** мають **узагальнюваний і підсумковий характер** та спрямовані на завершення формування професійної виконавської майстерності здобувачів освіти. Четвертий рівень складності вправ біля опори та на середині залу забезпечує закріплення високого рівня володіння танцювальною технікою, сценічною витривалістю та координаційною стабільністю.

Вивчення італійського та іспанського характерних танців поглиблює розуміння європейської танцювальної традиції, сприяє формуванню здатності **адаптувати технічні прийоми до національно-стильових особливостей** та реалізовувати їх у завершених етюдних формах.

Реалізація спеціальних компетентностей **СК14** і **СК15** у поєднанні з програмними результатами навчання **ПР19** та **ПР20** забезпечує готовність здобувачів освіти до **самостійної концертно-сценічної діяльності**, участі у фестивалях, конкурсах та професійних мистецьких проєктах, а також створює підґрунтя для подальшої творчої й педагогічної реалізації.

3. Програма освітнього компонента

РОЗДІЛ 7. ВПРАВИ БІЛЯ ОПОРИ ТА СЕРЕДИНИ ЗАЛУ (ЧЕТВЕРТИЙ СКЛАДНОСТІ)

Тема.15. Вправи біля опори та середині залу (четвертий рівень складності)

Здобувач освіти:

- виконує вправи четвертого рівня складності біля опори та на середині залу з технічною стійкістю, динамічністю та стилістичною точністю;
- демонструє належний рівень координації, сили, витривалості та музикальності;
- володіє навичками виконання віртуозних елементів і складних танцювальних комбінацій;
- застосовує набуті технічні та виконавські вміння під час роботи в навчальних комбінаціях і танцювальних етюдах.

Практичне заняття

Мета: удосконалення техніки виконання вправ біля опори та на середині залу в характерному танці четвертого рівня складності; розвинути високу координацію, силу, витривалість, стрибковість і рухливість; сформувати впевнену національно-стильову манеру виконання та готовність до виконання складних технічних і віртуозних елементів у просторі.

Завдання:

- закріпити техніку виконання базових і ускладнених вправ біля опори;
- сформувати правильну координацію рухів ніг, рук і корпусу;
- засвоїти підготовчі елементи до поворотів, піруетів, стрибків і «вірьовочки».
- розвивати м'язову силу, витривалість, гнучкість;
- удосконалювати стрибковість і баланс;
- формувати музикальність і швидкість реакції;
- формувати відповідальність за якість індивідуальної й ансамблевої роботи.

Зміст практичного заняття:

Вправи біля опори:

Напівприсідання і глибокі присідання (*demi-plié et grand plié*) за I, II, V позиціями із нахилинням корпусу.

Маленькі кидки (*battements tendus jetés*):

- балянсуар із зустрічним прослизанням на опорній нозі у напівприсіданні;
- «ножиці».
- «Вісімка» (*rond de jambe et rond de pied par terre*) на підлозі й у повітрі:
 - на прямій опорній нозі;
 - у напівприсіданні.

Підготовка до «вірьовочки»:

– зі стрибком.

Повороти:

– напівповорот за IV відкритою позицією на півпальцях у напівприсіданні;

– 2 піруети en dehors et en dedans у прямому положенні, робоча нога зігнута в коліні.

Розгортання ноги на 90° (battements developpés) зі стрибком.

Хвилеподібний рух корпусу (обличчям до станка).

Вправи на середині залу:

Вправи на середині залу спрямовані на системне опрацювання рухів рук, корпусу та голови відповідно до манери й характеру народно-сценічних танців, що вивчаються. Особлива увага приділяється точності, чистоті, координації виконання, розвитку музичальності, ритмічної організації рухів і художньо-виконавської виразності.

У процесі занять здійснюється опанування підготовчих вправ до віртуозних елементів народно-сценічної хореографії, що забезпечує поступове ускладнення технічного матеріалу, удосконалення фізичних і виконавських якостей, формування стійких навичок сценічної координації та підготовку здобувачів освіти до більш професійного, технічно впевненого й стилістично виваженого виконання складних рухів і танцювальних комбінацій.

Індивідуальне заняття

Мета: удосконалення індивідуальних навичок виконання вправ біля опори та/або на середині залу на основі матеріалу з урахуванням рівня підготовки здобувача освіти.

Завдання

- індивідуально відпрацювати окремі танцювальні елементи біля опори та/або на середині залу;
- скоригувати технічні помилки, допущені під час групових занять.

Питання для самоперевірки

1. У чому полягає відмінність вправ IV рівня від попередніх рівнів складності?
2. Яку роль відіграють plié з нахилом корпусу у підготовці до складної характерної техніки?
3. Які технічні завдання виконують battements tendus jetés («balancé», «ножиці»)?
4. Як вправи типу rond de jambe / rond de pied par terre впливають на координацію й баланс?
5. Які вимоги висуваються до виконання піруетів (en dehors, en dedans) у характерному танці?
6. Які завдання вирішують вправи на середині залу після роботи біля

опори?

7. Що означає «технічна стійкість» і «стилістична точність» у виконанні характерного танцю?
8. Які виконавські якості визначають готовність до віртуозних елементів?
9. У чому проявляється професійність виконання характерної хореографії?

Завдання для самостійної роботи

1. Опрацювати літературу з теми заняття.
2. Проаналізувати відмінності між III та IV рівнями складності.
3. Самостійно відпрацювати:
 - plié з нахилом корпусу;
 - jetés («balancé», «ножиці»);
 - «вісімку» у повітрі;
 - підготовку до «вірьовочки» зі стрибком;
 - 2 піруети en dehors / en dedans.
4. Виконати комплекс вправ на баланс і півпальці (утримання позицій 20–30 с).
5. Переглянути відеозапис професійного виконання характерного танцю та визначити використані технічні прийоми IV рівня.
6. Провести самоаналіз власного виконання за критеріями:
 - техніка – координація – баланс – музикальність – виразність – витривалість.

Література

Основна

1. Володько В. Ф. Методика викладання народно-сценічного танцю: Навчально-методичний посібник. Вид. 2-е, переробл. / В.Ф. Володько. – К.: ДАКККіМ, 2007. – 306 с. PDF
2. Зайцев Є.В., Колесниченко Ю.В. Основи народно-сценічного танцю. Навч. посібник для вищих навч. закладів культури і мистецтв I-IV рівня акредитації/Вид. друге, доопрацьоване і доповнене/— Вінниця: НОВА КНИГА, 2007. – 416с.
3. Зубатов С. Стиль викладання в хореографії. Київ : Ліра-К, 2019. 92с.
4. Зубатов С. Танцювальні композиції та етюди українських народних танців: навч. посіб.- Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. – 376 с.
5. Камін В. О. Народно-сценічний танець: груповий розподіл вправ біля станка / В. О. Камін. – Київ : ДАКККіМ, 2008. – 151 с. URL: <https://studfile.net/preview/10035443/>
6. Колосок О. Майстри народно-сценічного танцю : біографічний довідник / уклад. О.П.Колосок. – К. : ДАКККіМ, 2008. – 116 с.
7. Лісовська Н. Ю. Теорія та методика народно-сценічного танцю: навчально-методичний посібник для студентів спеціальностей: 024

Хореографія; 014 Середня освіта. Хореографія. 2 – вид. доповнене. – Одеса: ПНПУ імені К.Д.Ушинського, 2021. – 178 с.

8. Морозов А. І. Віртуозні рухи як феномен народного хореографічного мистецтва. Молодий вчений. 2017. № 8 (48). С. 60–63. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/8/15.pdf>

9. Особливості роботи хореографа в сучасному соціокультурному просторі : матер. X Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 05–06 червня 2025 р.). Київ : НАКККиМ, 2025. 141 с. PDF

10. Теорія і методика народно-сценічного танцю: Конспект лекцій з навчальної дисципліни / А.М. Чернишова. – Житомир, 2018. – 124 с. PDF

Додаткова

11. Бернадська Д. П. Феномен синтезу мистецтв у сучасній українській сценічній хореографії: Автореф. дис. канд. мистецтвознавства. : 17.00.01 / Д. П. Бернадська; Київ. нац. ун-т культури і мистец. - К., 2005. - 20 с. - укр. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2013_7_11

12. Грек В. А. Інтерпретація народного танцю засобами сучасної хореографії. Актуальні питання культурології. Випуск 17/2017 С. 168-172. PDF

Тема 16. Елементи італійського характерного танцю: особливості, стиль та манера виконання. Постановка етюду.

Тарантєла (італ. tarantella) — один із найвідоміших італійських народних танців, поширений переважно в південних регіонах Італії, зокрема в околицях Неаполь, на Сицилії та в інших місцевостях.

Назва танцю пов'язана з містом Таранто, яке вважають осередком його виникнення.

Тарантела — це швидкий, енергійний і життєрадісний танок, насичений усталеними фігурами, дрібними кроками, обертами й підскоками. Виконується сольо, у парах або групами, часто має імпровізаційний характер і змагальні елементи.

Музичний розмір — 3/8, 6/8 або 12/8, темп — стрімкий, пульсуючий. У пластиці рухів яскраво виявляються національний колорит, темперамент і експресивність італійської народної хореографії.

Тарантела традиційно виконується під акомпанемент гітари, тамбурина, мандоліни, а на Сицилії — також кастаньєт; нерідко супроводжується співом або вигуками, що підсилюють її емоційну виразність.

У класичному балеті вона стала характерним танцем віртуозного типу, який додає виставі темпераменту, блиску й італійського колориту.

Тарантела як характерний номер у класичному балеті.

У балетних виставах тарантела:

- вводить як дивертисментний або жанрово-побутовий епізод;

- виконує контрастну функцію щодо академічної класики;
- демонструє віртуозну техніку, стрибковість, швидку батарею, обертання, дрібну роботу стопи;
- підсилює національний колорит, святковість, масовість сцени.

Хореографічна лексика поєднує:

- allegro,
- petit batterie,
- швидкі pas couru, glissade, assemblé,
- характерні притупи, підскоки, роботу з тамбурином.

Найвідоміші балетні приклади:

Один із найканонічніших прикладів театралізованої тарантели в історії балету - «Неаполь» (хореографія Август Бурнонвіль), фінал III акту — велика сценічна тарантела:

- стилізація неаполітанського фольклору
- легкість, дрібна техніка, швидкі batterie у стилі Бурнонвіля
- створює відчуття народного свята й життєствердності

Фактично «концентрована тарантела» як демонстрація високо технічно підготовлених виконавців, це Tarantella (хореографія Джордж Баланчин):

- одноактний концертний дует;
- екстремально швидкий темп;
- блискавичні стрибки, tours, batterie;
- поєднання неокласики з народною стилізацією.

Узагальнені сценічні риси Тарантели в балеті:

Функції: жанрово-побутова, дивертисментна, кульмінаційно-святкова, техніко-віртуозна

Рухові ознаки: дрібна стопна техніка, швидке allegro, стрибки з просуванням, обертання, робота з реквізитом (тамбурин, хустки)

Образність: темперамент, грайливість, змагальність, святкова екстравертність

Танцювальні комбінації на основі вивчених елементів.

Танцювальний етюд на основі вивчених комбінацій. (фрагмент з балету «Неаполь», хореографія Августа Бурнонвіля).

Практичне заняття

Мета: набуття навичок виконання Тарантели як різновиду характерного танцю та оволодіння її сценічною стилістикою на прикладі класичних балетних вистав.

Завдання:

- ознайомити зі стилістичними ознаками тарантели;
- засвоїти характерну лексику рухів (дрібна техніка, allegro, підскоки, batterie, pas emboite, pas ballonné);
- сформувати навички виконання комбінацій у швидкому темпі (6/8).
- розвивати координацію, витривалість, швидкість реакції;

- удосконалювати стрибковість, легкість, ballon;
- формувати музикальність і ритмічну чіткість.
- виховувати відчуття стилю та національного колориту;
- розвивати сценічну емоційність, темперамент, артистизм;
- формувати навички ансамблевої взаємодії.

Питання для самоперевірки

1. Що таке Тарантела та до якої групи народно-сценічних танців вона належить?
2. У яких регіонах Італії сформувався цей танець? З чим пов'язана його назва?
3. Які музичні розміри та темпові особливості характерні для Тарантели?
4. Назвіть основні стилістичні риси Тарантели (темперамент, манера виконання, пластика).
5. Які характерні рухові елементи становлять її хореографічну лексику?
6. Які функції виконує Тарантела у структурі балетної вистави (дивертисментна, жанрова, кульмінаційна тощо)?
7. Які технічні навички найбільше задіяні під час виконання Тарантели (allegro, batterie, ballon, координація)?
8. Охарактеризуйте сценічну Тарантелу у балеті Неаполь: стиль, настрій, техніка.
9. Як робота з реквізитом (тамбурин, хустки) впливає на образність і пластику танцю?
10. Які виконавські якості необхідні артисту для переконливого виконання тарантели?
11. У чому проявляється імпровізаційність та змагальний характер цього танцю?

Завдання для самостійної роботи

1. Опрацювати літературу з теми заняття.
2. Підготувати коротке повідомлення (5–7 хв): «Тарантела як характерний танець у класичному балеті».
3. Переглянути відеофрагмент тарантели з балету «Неаполь» та визначити особливості техніки Бурнонвіля.
4. Відпрацювати базові рухи: pas de basque, chassé, assemblé, glissade, batterie, pas emboîté, pas ballonné у темпі 6/8.
5. Виконати комбінацію з поступовим прискоренням темпу.
6. Додати реквізит (тамбурин/хустка) та відпрацювати координацію рухів із предметом.
7. Створити власну інтерпретацію тарантели в сучасній стилістиці (fusion або неокласика).
8. Проаналізувати власне виконання (самооцінка: техніка, ритм, образ, артистизм).

Література

Основна

1. Володько В. Ф. Методика викладання народно-сценічного танцю: Навчально-методичний посібник. Вид. 2-е, переробл. / В.Ф. Володько. – К.: ДАКККиМ, 2007. – 306 с. PDF
2. Зайцев Є.В., Колесниченко Ю.В. Основи народно-сценічного танцю. Навч. посібник для вищих навч. закладів культури і мистецтв I-IV рівня акредитації/Вид. друге, доопрацьоване і доповнене/— Вінниця: НОВА КНИГА, 2007. – 416с.
3. Зубатов С. Стиль викладання в хореографії. Київ : Ліра-К, 2019. 92с.
4. Камін В. О. Народно-сценічний танець: груповий розподіл вправ біля станка / В. О. Камін. – Київ : ДАКККиМ, 2008. – 151 с. URL: <https://studfile.net/preview/10035443/>
5. Лісовська Н. Ю. Теорія та методика народно-сценічного танцю: навчально-методичний посібник для студентів спеціальностей: 024 Хореографія; 014 Середня освіта. Хореографія. 2 – вид. доповнене. – Одеса: ПНПУ імені К.Д.Ушинського, 2021. – 178 с.
6. Морозов А. І. Віртуозні рухи як феномен народного хореографічного мистецтва. Молодий вчений. 2017. № 8 (48). С. 60–63. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/8/15.pdf>
7. Особливості роботи хореографа в сучасному соціокультурному просторі : матер. Х Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 05–06 червня 2025 р.). Київ : НАКККиМ, 2025. 141 с. PDF
8. Теорія і методика народно-сценічного танцю: Конспект лекцій з навчальної дисципліни / А.М. Чернишова. – Житомир, 2018. – 124 с. PDF

Додаткова

10. Бернадська Д. П. Феномен синтезу мистецтв у сучасній українській сценічній хореографії: Автореф. дис. канд. мистецтвознавства. : 17.00.01 / Д. П. Бернадська; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. - К., 2005. - 20 с. - укр. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2013_7_11
11. Грек В. А. Інтерпретація народного танцю засобами сучасної хореографії. Актуальні питання культурології. Випуск 17/2017 С. 168-172. PDF

РОЗДІЛ 8. МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ ІСПАНСЬКОГО ХАРАКТЕРНОГО ТАНЦЮ

Тема17. Елементи іспанського характерного танцю: особливості, стиль та манера виконання. Постановка етюдів.

Характерні риси іспанського народно-сценічного танцю

- *Пристрасть та експресія.*

Іспанський танець вирізняється високою емоційною напругою та виразністю. У пластиці рухів і міміці передається широкий спектр почуттів — радість, смуток, гордість, драматизм, внутрішня сила та гнів.

- *Ритмічність.*

Основою танцювальної лексики є складна й чітко організована ритміка, що формується не лише музичним супроводом, а й перкусійною роботою ніг (zapateado), плесканням у долоні, клацанням пальців, що створює багаточасову звукову структуру.

- *Використання реквізиту.*

Важливу роль відіграють сценічні аксесуари — кастаньєти, віяла, шалі, капоте (плащі), спідниці з широкими воланами, які підсилюють пластичну виразність, збагачують малюнок рухів і допомагають створити яскравий сценічний образ.

- *Культурне значення.*

Іспанський танець є невід'ємною складовою національної культури, відображає історичні традиції, регіональне різноманіття та самобутній характер іспанського народу.

Іспанський характерний танець в балеті

Загальна характеристика

Іспанський характерний танець в класичному балеті представлений як різновид характерного танцю, що ґрунтується на стилізації народної та побутової хореографії Іспанії (фламенко, болеро, сегідилья, хота тощо).

Він виконує функцію:

- яскравого жанрового контрасту до академічної класики;
- емоційно-кульмінаційних або дивертисментних епізодів;
- віртуозних технічних номерів.

Для сценічної інтерпретації характерні театралізація, загострена пластика, акцентована ритміка та виразна акторська подача.

Провідні стилістичні риси

Експресія та темперамент: рухи насичені пристрасстю, внутрішньою напругою, гордовитою поставою, різкими акцентами рук і корпусу.

Чітка ритміка: активне використання zapateado (робота стопи як перкусії), синкоп, плескань, складних ритмічних формул.

Пластика рук і корпусу: круглі позиції рук, хвилеподібні port de bras, контраст м'яких і різких жестів.

Реквізит: кастаньєти, віяла, шалі, капоте, довгі спідниці, що підсилюють образність і малюнок рухів.

Основні рухи

- petit allegro
- швидкі оберти
- притупи
- batterie
- чіткі пози та ефектні позиції-«позування».

Найвідоміші приклади в класичному репертуарі

«Дон Кіхот», муз. Л. Мінкус - класичний зразок іспанського характерного стилю:

- яскраво виражений іспанський колорит усієї вистави
- фанданго, сегідилья, болеро
- активна робота з віялами й кастаньєтами
- темпераментна акторська подача.

«Трикутний капелюх», муз. Мануель де Фалья у постановці А. Рехвіашвілі.

«Трикутний капелюх» — це взагалі один із найавтентичніших прикладів іспанської стилістики в балетному театрі, де не просто «характерний номер», а вся вистава побудована на іспанському танцювальному мисленні.

Балет «Трикутний капелюх» у хореографії Аніко Рехвіашвілі, здійснений на сцені Національної опери України, є яскравим прикладом сучасного прочитання іспанської народно-сценічної пластики в академічному театрі.

У цій інтерпретації іспанський танець виступає не дивертисментним номером, а драматургічною основою вистави, формуючи характер персонажів, конфлікт і загальну атмосферу дії.

Стилістичні особливості постановки:

- поєднання класичної техніки з елементами фламенко та андалузького фольклору;
- активна перкусійна робота стопи (zapateado), притупи, ритмічні акценти;
- виразна пластика корпусу й рук, контраст м'яких і різких жестів;
- використання реквізиту (капелюхи, плащі, спідниці), що підсилює театральність;
- ансамблеві сцени святкового, карнавального характеру;
- підкреслена акторська гра та пантомімія.

Художньо-педагогічне значення:

Постановка може використовуватися в навчальному процесі як:

- зразок сценічної стилізації іспанського танцю;
- матеріал для вивчення техніки zapateado та роботи з реквізитом;
- приклад синтезу характерного танцю, акторської майстерності та драматургії;
- модель поєднання національного колориту з академічною балетною школою.

Якщо в класичних балетах іспанський характерний танець зазвичай має дивертисментну форму, то в «Трикутному капелюсі» він стає стильовим і композиційним ядром вистави, визначаючи її пластику, ритм і образну систему.

Узагальнені сценічні функції іспанського характерного танцю у балеті

Функції: дивертисментна, жанрово-побутова, колористична, віртуозна.

Рухи: zapateado, petit allegro, притупи, оберти, робота з реквізитом.

Образність: пристрасть, драматизм, гордовитість, святкова ефектність.

Танцювальні комбінації на основі вивчених елементів.

Танцювальний етюд на основі вивчених комбінацій (фрагменти з балету «Трикутний капелюх», муз. Мануель де Фалья у постановці А. Рехвіашвілі).

Практичне заняття

Мета: набуття виконавських навичок іспанського характерного танцю, оволодіння його стилістикою, ритмікою та сценічною виразністю на прикладі класичних балетних вистав (фрагменти з балету «Трикутний капелюх», муз. Мануель де Фалья у постановці А. Рехвіашвілі).

Завдання

- ознайомити з особливостями лексики іспанського характерного танцю (фанданго, хота, болеро, севільяна, фаррукка.);
- засвоїти базові рухи: zapateado, притупи, petit allegro, оберти, batterie, port de bras іспанського типу;
- навчити роботі з реквізитом (віяло, кастаньєти, шалі, капоте);
- сформувати навички виконання комбінацій у складному ритмічному малюнку.
- виховувати сценічний темперамент і артистизм;
- формувати відчуття національного стилю та характеру;
- розвивати ансамблеву культуру виконання.

Питання для самоперевірки

1. Які основні риси іспанського характерного танцю?
2. Які іспанські народні танці вам відомі?
3. Що таке zapateado і яку функцію він виконує?
4. Яку роль відіграє робота корпусу й рук у створенні стилю?
5. Які реквізити найчастіше використовуються?
6. Які функції виконує іспанський характерний танець в балетних виставах?
7. Назвіть приклади використання іспанської стилістики у Дон Кіхот.
8. Чим особлива постановка Трикутний капелюх у версії Аніко Рехвіашвілі на сцені Національна опера України?
9. Які технічні якості найбільш важливі для виконавця?
10. Як поєднуються техніка й акторська виразність у цьому стилі?

Завдання для самостійної роботи

1. Опрацювати літературу з теми заняття.
2. Підготувати коротке повідомлення «Іспанський характерний танець у балеті».
3. Переглянути відеофрагмент іспанського номера (вистава за вибором здобувача освіти) та зробити аналіз (стиль, техніка, образ).
4. Відпрацювати 3–4 варіанти zapateado у різних темпах;

5. Відпрацювати виконання з реквізитом.

Література

Основна

9. Володько В. Ф. Методика викладання народно-сценічного танцю: Навчально-методичний посібник. Вид. 2-е, переробл. / В.Ф. Володько. – К.: ДАКККиМ, 2007. – 306 с. PDF
10. Зайцев Є.В., Колесниченко Ю.В. Основи народно-сценічного танцю. Навч. посібник для вищих навч. закладів культури і мистецтв I-IV рівня акредитації/Вид. друге, доопрацьоване і доповнене/— Вінниця: НОВА КНИГА, 2007. – 416с.
11. Зубатов С. Стиль викладання в хореографії. Київ : Ліра-К, 2019. 92с.
12. Камін В. О. Народно-сценічний танець: груповий розподіл вправ біля станка / В. О. Камін. – Київ : ДАКККиМ, 2008. – 151 с. URL: <https://studfile.net/preview/10035443/>
13. Лісовська Н. Ю. Теорія та методика народно-сценічного танцю: навчально-методичний посібник для студентів спеціальностей: 024 Хореографія; 014 Середня освіта. Хореографія. 2 – вид. доповнене. – Одеса: ПНПУ імені К.Д.Ушинського, 2021. – 178 с.
14. Морозов А. І. Віртуозні рухи як феномен народного хореографічного мистецтва. Молодий вчений. 2017. № 8 (48). С. 60–63. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/8/15.pdf>
15. Особливості роботи хореографа в сучасному соціокультурному просторі : матер. X Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 05–06 червня 2025 р.). Київ : НАКККиМ, 2025. 141 с. PDF
16. Теорія і методика народно-сценічного танцю: Конспект лекцій з навчальної дисципліни / А.М. Чернишова. – Житомир, 2018. – 124 с. PDF

Додаткова

12. Бернадська Д. П. Феномен синтезу мистецтв у сучасній українській сценічній хореографії: Автореф. дис. канд. мистецтвознавства. : 17.00.01 / Д. П. Бернадська; Київ. нац. ун-т культури і мистец. - К., 2005. - 20 с. - укр. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2013_7_11
13. Грек В. А. Інтерпретація народного танцю засобами сучасної хореографії. Актуальні питання культурології. Випуск 17/2017 С. 168-172. PDF

Іспит

Іспит передбачає відкритий практичний показ вивченого матеріалу:

- урок характерного танцю біля опори та на середині залу (IV рівень складності);
- танцювальні етюди на основі елементів характерних італійського та іспанського танців.

4. Структура освітнього компонента

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		Лек.	Пр.	Сем.	Інд.	СРС
1	2	3	4	5	6	7
VII СЕМЕСТР						
РОЗДІЛ 7. ВПРАВИ БІЛЯ ОПОРИ ТА СЕРЕДИНИ ЗАЛУ (ЧЕТВЕРТИЙ СКЛАДНОСТІ)						
Тема 15. Вправи біля опори та середині залу (четвертий рівень складності)	16		8		2	6
Тема 16. Елементи італійського характерного танцю: особливості, стиль та манера виконання. Постановка етюду.	14		8			6
Усього годин VII семестр:	30		16		2	12
VIII СЕМЕСТР						
РОЗДІЛ 8. МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ ІСПАНСЬКОГО ХАРАКТЕРНОГО ТАНЦЮ						
Тема 17. Елементи іспанського характерного танцю: особливості, стиль та манера виконання. Постановка етюдів.			18			12
Усього годин за VIII семестр:	30		18			12
Разом за 4 курс:	60		34			24

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Лекції даним курсом не передбачені	

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Вправи біля опори та середині залу (четвертий рівень складності)	8
2.	Елементи італійського характерного танцю: особливості, стиль та манера виконання. Постановка етюду.	8
3.	Елементи іспанського характерного танцю: особливості, стиль та манера виконання. Постановка етюдів.	18
	Разом	34

7. Теми індивідуальних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Вправи біля опори та середині залу (четвертий рівень складності)	2
	Разом	2

8. Теми для самостійного опрацювання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Вправи біля опори та середині залу (четвертий рівень складності)	6
2.	Елементи італійського характерного танцю: особливості, стиль та манера виконання. Постановка етюду.	6
3.	Елементи іспанського характерного танцю: особливості, стиль та манера виконання. Постановка етюдів.	12
	Разом	24

9. Методи та форми навчання

- вербально-образні — пояснення, інструктаж, словесні коментарі, образні характеристики рухів;
- наочні — показ і демонстрація рухів та комбінацій, спостереження за виконанням;
- практичні — безпосереднє виконання вправ, рухів і танцювальних комбінацій;
- самостійна робота — опрацювання навчально-методичної літератури та відеоматеріалів, аналітичні завдання, самостійне виконання вправ і комбінацій.

10. Методи та форми контролю

Демонстрація набутих практичних навичок; іспит у формі практичного показу вивченого матеріалу.

1. Критерії оцінювання

Підсумкова оцінка з іспиту освітнього компонента формується за 100-бальною шкалою та складається з результатів поточної роботи (60 балів) і відкритого практичного показу (40 балів) з подальшим переведенням у шкалу ECTS.

Критерії оцінювання поточної роботи

Тема 15. Вправи біля опори та на середині залу	
Техніка виконання	4
Координація та контроль руху	4
Фізична підготовленість	4
Музикальність	4
Національно-стильова манера	4
Разом	20
Тема16. Танцювальний етюд на основі елементів італійського характерного танцю	
Координація в просторі	4
Артистичність	4
Музикальність	4
Національно-стильова манера	4
Робота в ансамблі	4
Разом	20
Тема17. Танцювальні етюди на основі елементів іспанського характерного танцю	
Координація в просторі	4
Артистичність	4
Музикальність	4
Національно-стильова манера	4
Робота в ансамблі	4
Разом	20
Бали, накопичені протягом року	60

Тема 15. Вправи біля опори та на середині залу	Тема16. Танцювальний етюд на основі елементів італійського характерного танцю	Тема17. Танцювальні етюди на основі елементів іспанського характерного танцю	Бали, накопичені протягом року
20	20	20	60

Критерії оцінювання на відкритому практичному показі

<i>Вправи біля опори та на середині залу</i>	<i>Танцювальний етюд на основі елементів італійського характерного танцю</i>	<i>Танцювальні етюди на основі елементів іспанського характерного танцю</i>	<i>Практичний показ</i>
10	10	20	40

<i>Бали, накопичені протягом року</i>	<i>Практичний показ</i>	<i>Загальна оцінка</i>
60	40	100

Оцінка «А» – відмінно: здобувач освіти досконало володіє навчальним матеріалом; під час практичного показу демонструє високий рівень сформованості виконавських компетентностей, технічну точність, музикальність, стилістичну вивіреність та художню виразність виконання.

Оцінка «В» – дуже добре: здобувач освіти впевнено володіє навчальним матеріалом; під час практичного показу демонструє достатньо високий рівень виконавських компетентностей, допускаючи окремі незначні технічні або стилістичні неточності, що не впливають на цілісність виконання.

Оцінка «С» – добре: здобувач освіти загалом володіє навчальним матеріалом; під час практичного показу демонструє сформовані виконавські компетентності, однак у виконанні наявні помітні технічні, координаційні або стилістичні неточності.

Оцінка «D» – задовільно: здобувач освіти засвоїв основний навчальний матеріал; під час практичного показу виконавські компетентності виявляються на мінімально допустимому рівні, виконання нестабільне, потребує корекції з боку викладача.

Оцінка «Е» – достатньо: здобувач освіти володіє навчальним матеріалом фрагментарно; під час практичного показу демонструє низький рівень сформованості виконавських компетентностей, з численними помилками технічного та стилістичного характеру.

Оцінка «FX» – незадовільно, з можливістю повторного складання: здобувач освіти не досяг мінімально необхідного рівня сформованості виконавських компетентностей; під час практичного показу виявляє суттєві технічні, координаційні та стилістичні помилки, однак має потенціал для усунення недоліків за умови додаткової підготовки та повторного складання.

Оцінка «F» – незадовільно, з обов'язковим повторним вивченням дисципліни: здобувач освіти не засвоїв навчальний матеріал; під час практичного показу не демонструє необхідного рівня виконавських компетентностей, що унеможливорює зарахування результатів навчання.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	зараховано
82 – 89	B	Добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	Задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

Навчально – методичний комплекс освітнього компонента.

13. Рекомендована література

Основна

1. Володько В. Ф. Методика викладання народно-сценічного танцю: Навчально-методичний посібник. Вид. 2-е, переробл. / В.Ф. Володько. – К.: ДАКККиМ, 2007. – 306 с. PDF
2. Зайцев Є.В., Колесниченко Ю.В. Основи народно-сценічного танцю. Навч. посібник для вищих навч. закладів культури і мистецтв I-IV рівня акредитації/Вид. друге, доопрацьоване і доповнене/— Вінниця: НОВА КНИГА, 2007. – 416с.
3. Зубатов С. Стиль викладання в хореографії. Київ : Ліра-К, 2019. 92с.
4. Зубатов С. Танцювальні композиції та етюди українських народних танців: навч. посіб.- Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. – 376 с.
5. Камін В. О. Народно-сценічний танець: груповий розподіл вправ біля станка / В. О. Камін. – Київ : ДАКККиМ, 2008. – 151 с. URL: <https://studfile.net/preview/10035443/>
6. Колосок О. Майстри народно-сценічного танцю : біографічний довідник / уклад. О.П.Колосок. – К. : ДАКККиМ, 2008. – 116 с.
7. Лісовська Ніна Юріївна. Теорія та методика народно-сценічного танцю: навчально-методичний посібник для студентів спеціальностей: 024 Хореографія; 014 Середня освіта. Хореографія. 2 – вид. доповнене. – Одеса: ПНПУ імені К.Д.Ушинського, 2021. – 178 с.
8. Морозов А. І. Віртуозні рухи як феномен народного хореографічного мистецтва. Молодий вчений. 2017. № 8 (48). С. 60–63. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/8/15.pdf>
9. Особливості роботи хореографа в сучасному соціокультурному просторі : матер. Х Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 05–06 червня 2025 р.). Київ : НАКККиМ, 2025. 141 с. PDF
10. Теорія і методика народно-сценічного танцю: Конспект лекцій з навчальної дисципліни / А.М. Чернишова. – Житомир, 2018. – 124 с. PDF

Додаткова

11. Бернадська Д. П. Феномен синтезу мистецтв у сучасній українській сценічній хореографії: Автореф. дис. канд. мистецтвознавства. : 17.00.01 / Д. П. Бернадська; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. - К., 2005. - 20 с. - укр. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2013_7_11
12. Грек В. А. Інтерпретація народного танцю засобами сучасної хореографії. Актуальні питання культурології. Випуск 17/2017 С. 168-172. PDF
13. Дяченко Н. О. Педагогічні задачі у професійній підготовці майбутніх викладачів : навч. посібник – Київ : Видавництво Ліра-К, 2019. – 84с.
14. Культурні домінанти ХХІ століття: мистецька освіта : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф. / упор. С. В. Шалапа. Київ, 30 вересня 2022 р. Київ : НАКККиМ, 2022. 226 с. PDF

15. Морозов А. І. До проблеми вивчення чоловічих віртуозних рухів в українському народно-сценічному танці. Мистецтвознавчі записки. 2014. Вип. 26. С. 309–316. PDF
16. Особливості роботи хореографа в сучасному соціокультурному просторі : зб. матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 20–21 травня 2020 р. Київ : НАКККиМ, 2020. 216 с. PDF
17. Особливості роботи хореографа в сучасному соціокультурному просторі : матер. VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 01–02 червня 2023 р.). Київ : НАКККиМ, 2023. 219 с. PDF
18. Реброва О.Є. Теоретичне дослідження художньо-ментального досвіду в проекції педагогіки мистецтва: [монографія] / О.Є.Реброва. – Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. – 295с. PDF